

Linnastunud ühiskonna ruumilised valikud

Antti Roose

Tartu regiooni energiaagentuur

ESTGIS Suveülikool 2020

15. augustil Ravilas

Sõnapilv

Presidendi eessõna

Kuidas teha meie suurest pealinnast roheline, jalakäijale ja ratturile turvaline linn, kus oleks ikkagi võimalik kiiresti jõuda ka ühest linna äärest teise?

Kuidas teha nii, et seesama suur linn ei oleks avalike teenuste kõrb, mis puudutab märkamist ja aitamist?

Kas suudame ära kasutada juba enne koroonaviiruse kriisi olemas olnud suundumust, kus eestlased liikusid osaliselt maale ja ilmutasid vastumeelsust sealt jälle linna tööle tulemise suhtes?

Kas meie iduettevõtete ja IKT-sektor ning nende sektorite pakutavad teenused teistes majandusvaldkondades võiksid seda suundumust veelgi tugevdada?

Kas ja kuidas suudame sooritada aktiivse kliimapöörde ja toetada sedakaudu ka oma majandusarengut?

Peatükid ja toimetajad

Peatoimetaja prof **Helen Sooväli-Sepping**

Peatükkide teemad ja toimetajad:

Eesti elukeskkondade mitmekesisus – **Kadri Leetmaa**

Avalik linnaruum – **Epp Lankots**

Looduskeskkond kui avalik hüve – **Asko Lõhmus**

Eesti aruteluruum – prof **Indrek Ibrus**

Tuleviku stsenaariumid – **Kristi Grišakov**

Autorkond - 39 teadlast

Meediakajastus

06.07.2020 Postimees. [Raimond Kaljulaid: Kuidas toetada maaomavalitsusi?](#)

26.06.2020 Postimees. [Riina Solman: Kõikjal Eestis olgu elu](#)

19.06.2020 Sirp. [Aus ülevaade](#)

19.06.2020 Sirp. [Inimkeelne aruanne inimõõtmelise ruumi kohta](#)

19.06.2020 Sirp. [Vabatahtlikult linnadesse surutud Eesti](#)

19.06.2020 Sirp. [Unistus täiuslikust ruumist](#)

14.06.2020 Õhtuleht. [Millises Eestis me tahame elada](#)

13.06.2020 Postimees. [Indrek Ibrus. Eesti aruteluruumi elujõust](#)

13.06.2020 Postimees. [Antti Roose: hea Eesti linn](#)

12.06.2020 Eesti Päevaleht. [Imelist elu nii linnas kui maal](#)

12.06.2020 Maalehe veebisaade. [Kas maal peab kohanema kahanemisega?](#)

12.06.2020 Postimees. [Kuni su küla veel elab](#)

12.06.2020 Postimees. [Kolme miljoni eestlasega oleks kõik palju lihtsam](#)

11.06.2020 Postimees. [Helen Sooväli-Sepping: meid ümbritsev ruum on muutunud](#)

11.06.2020 ERR. Aktuaalne kaamera. [Inimarengu aruanne: Tallinn kasvab ja tiheneb](#)

11.06.2020 Delfi TV. [Inimarengu aruanne: noored ei soovi emotsionaalseks muutunud aruteluruumis osaleda](#)

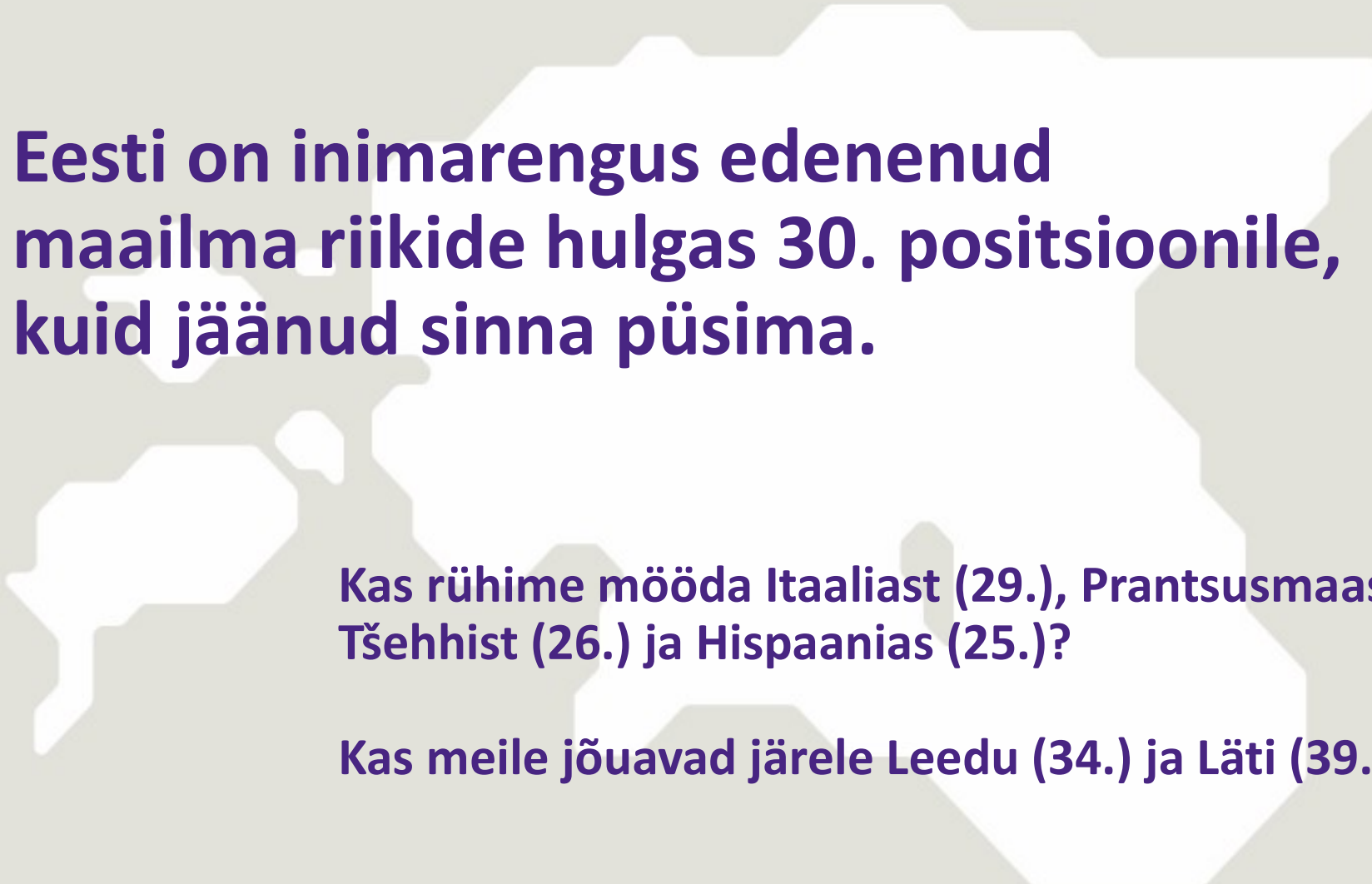
11.06.2020 ERR. [Külli Taro: Suur osa avalikust ruumist asub meil kaubanduskeskustes](#)

11.06.2020 ERR. Novaator. [Kadri Leetma: Eesti maaelu ei saa kujundada vaid linnaeliit](#)

Sisu (277) ja kaardikogu (24)

Sissejuhatus	13 lk	2 kaarti
Eesti elukeskkondade mitmekesisus	6 lugu 71 lk	10 kaarti
Avalik linnaruum	5 lugu 47 lk	4 kaarti
Looduskeskkond kui avalik hüve	5 lugu 53 lk	3 kaarti
Eesti aruteluruum	5 lugu 45 lk	0 kaarti
Tuleviku stsenaariumid	2 lugu 25 lk	5 kaarti

+ 5 'aerofotot'-droonifotot

**Eesti on inimarengus edenenud
maailma riikide hulgas 30. positsioonile,
kuid jäänud sinna püsima.**

**Kas rühime mööda Itaaliast (29.), Prantsusmaast ja
Tšehhist (26.) ja Hispaanias (25.)?**

Kas meile jõuavad järele Leedu (34.) ja Läti (39.)?

Eesti suurlinnastumist väljendab Suur-Tallinna jätkuv kasv: inimesed, majandus ja teenused koonduvad Tallinna linnapiirkonda ning ülejäänud Eesti kahaneb ja taandareneb.

Kas ruumiline tasakaalutus on riikliku edu ja heaolu hind?

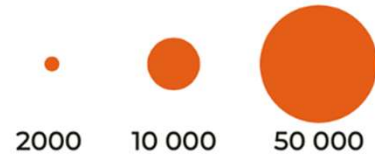
Lähiperspektiivis lahenduseks eestlaste mitmepaiksus?

Mõtestada ümber eeslinnas ja maal elamine/elulaad.

Eesti linnasüsteem

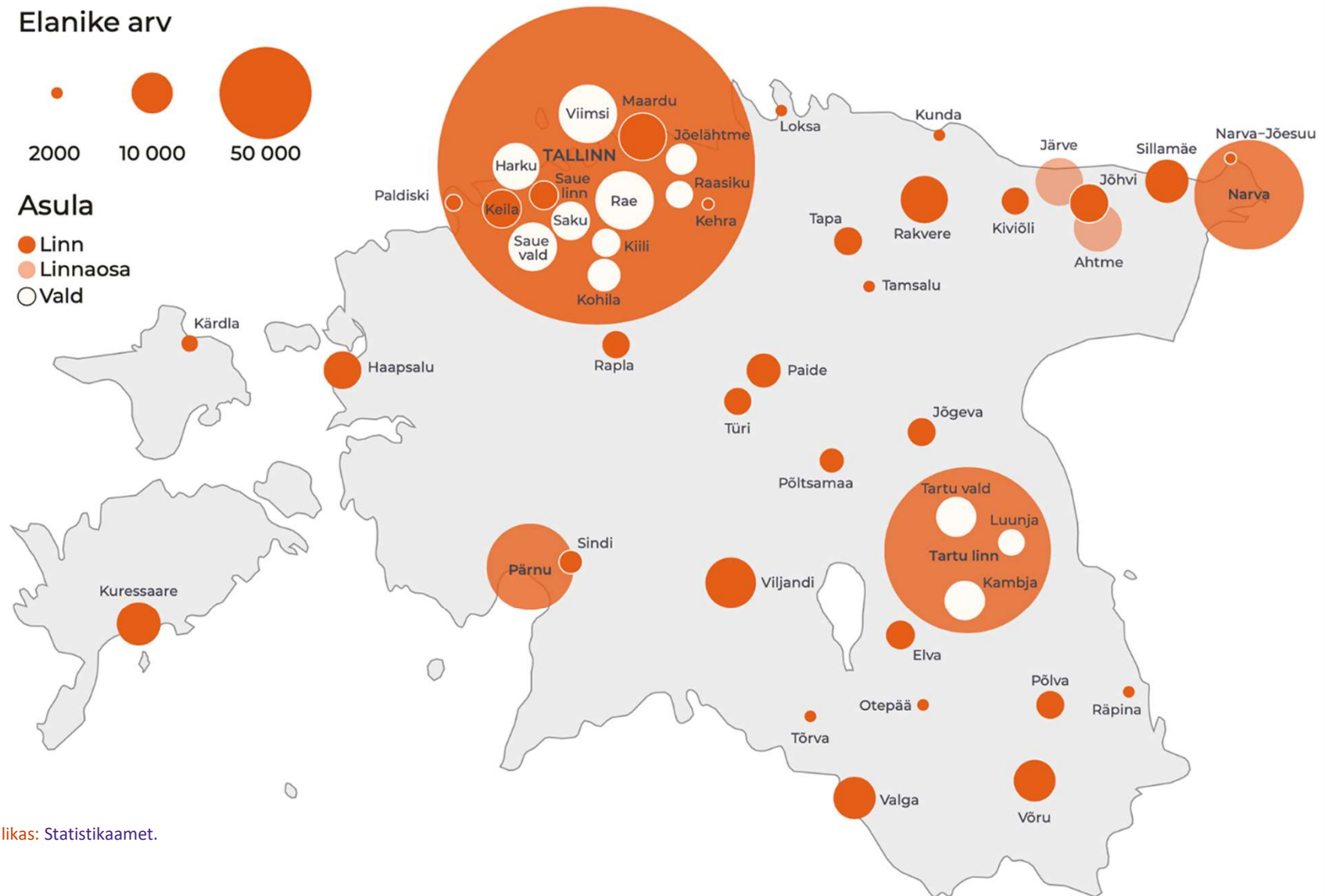
Alates 2000 elanikust. 2019. aasta rahvaarvu alusel

Elanike arv

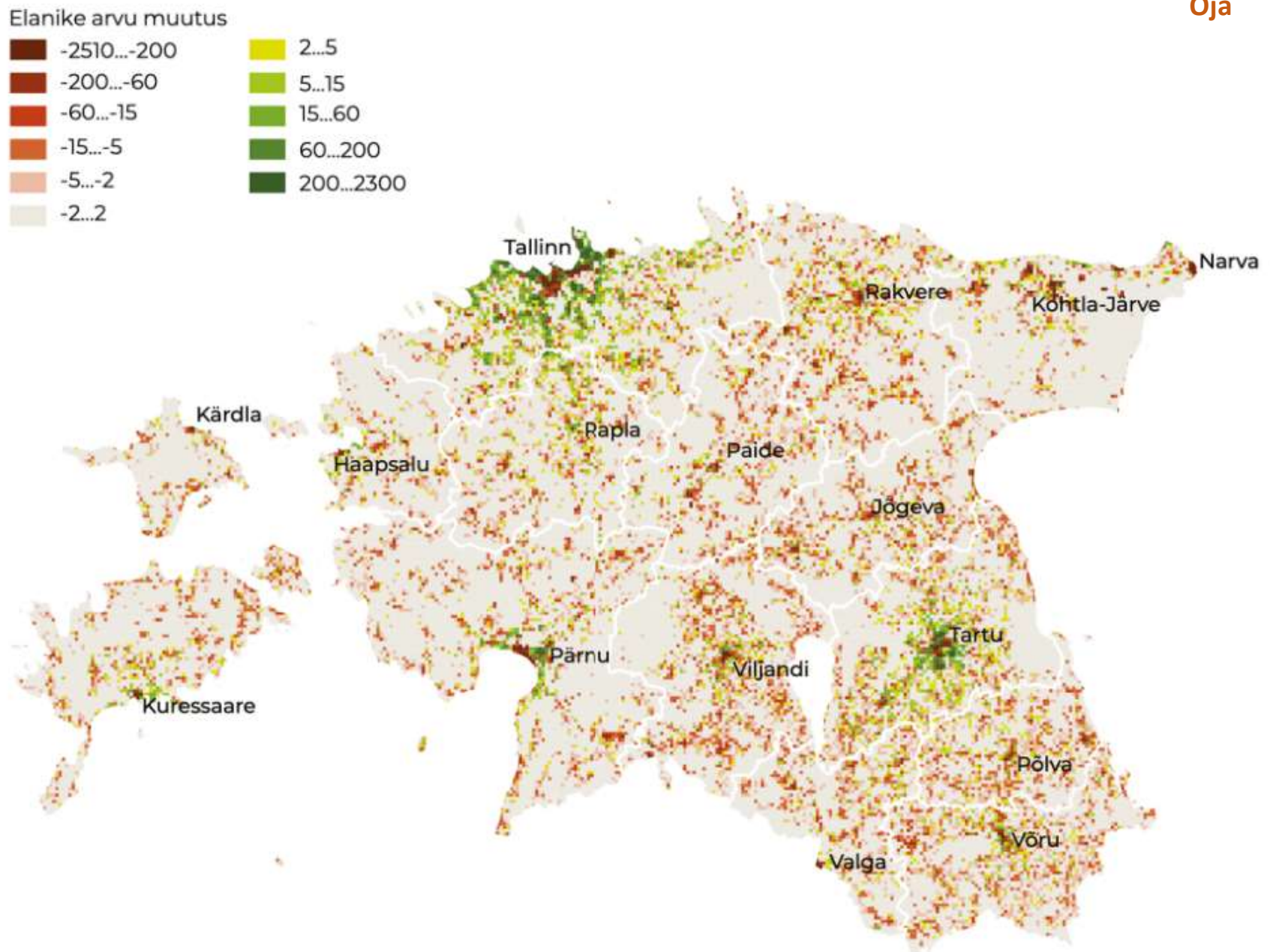
Asula

- Linn
- Linnaosa
- Vald

Joonis 1.1.1. Elanike arvu muutus 2000. ja 2011. aasta rahvaloenduste vahel (km²)

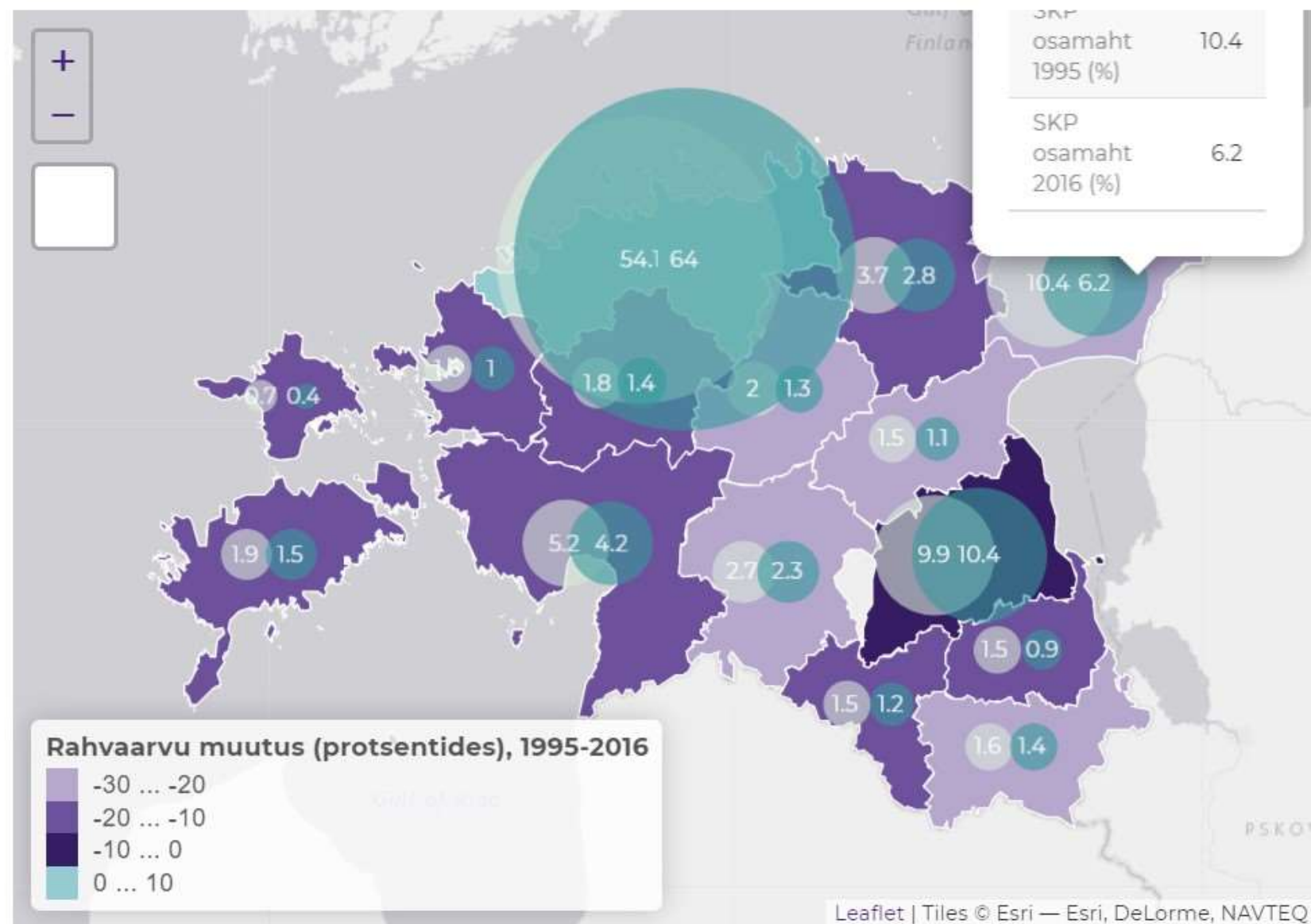
Oja

Joonis 1.2.1. Eesti regionaalne polariseerumine: rahvastikumuutus ja sisemajanduse koguprodukti jaotumine maakonniti 1995. ja 2017. aastal

Plüske-Altöf, Loewen, Leetmaa

Täpsemate andmete nägemiseks kliki maakondadel.

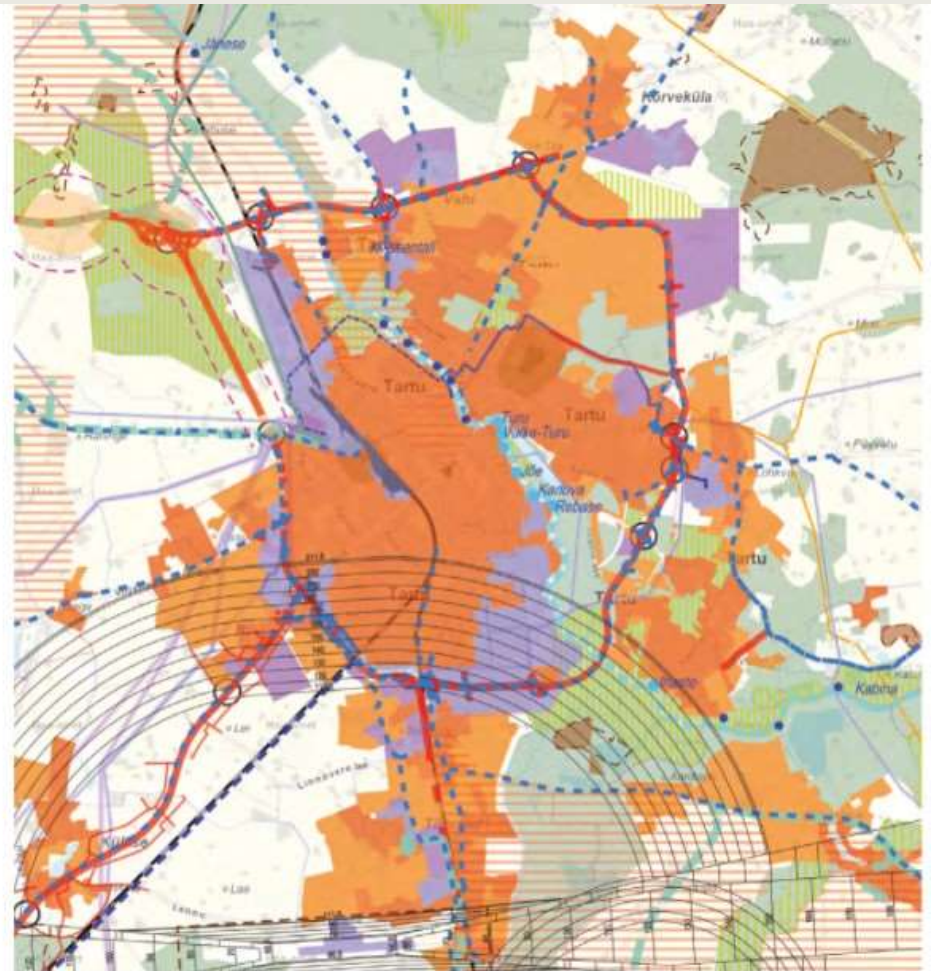

Joonis 1.3.5. Hägusate vs. rangete piiridega maakonnaplaneering – Harjumaa vs. Tartumaa

Roose

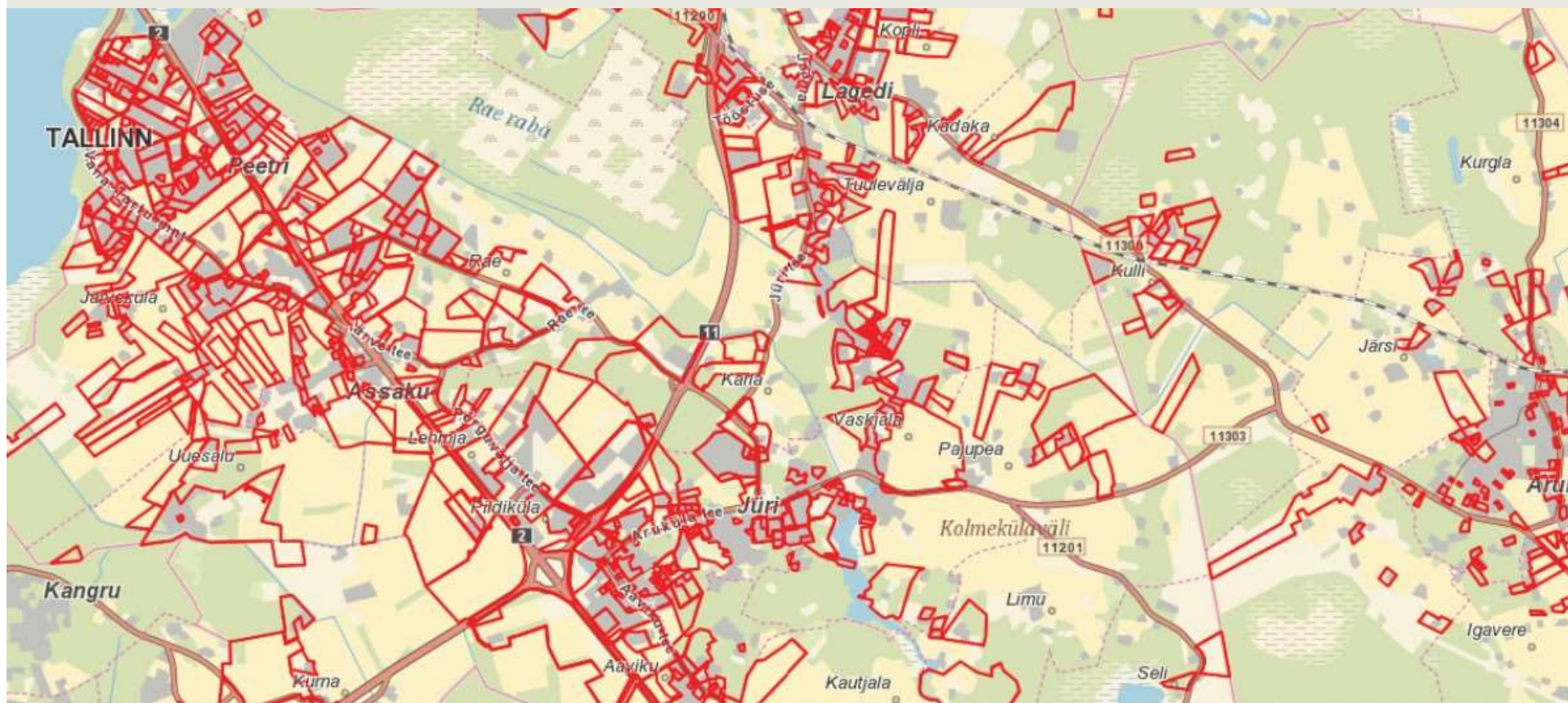
Tiheasumid ja asustuse arengualad
Harjumaa planeeringukaardil
(perspektiivne)

Tiheasumid ja asustuse arengualad
Tartumaa planeeringukaardil
(perspektiivne)

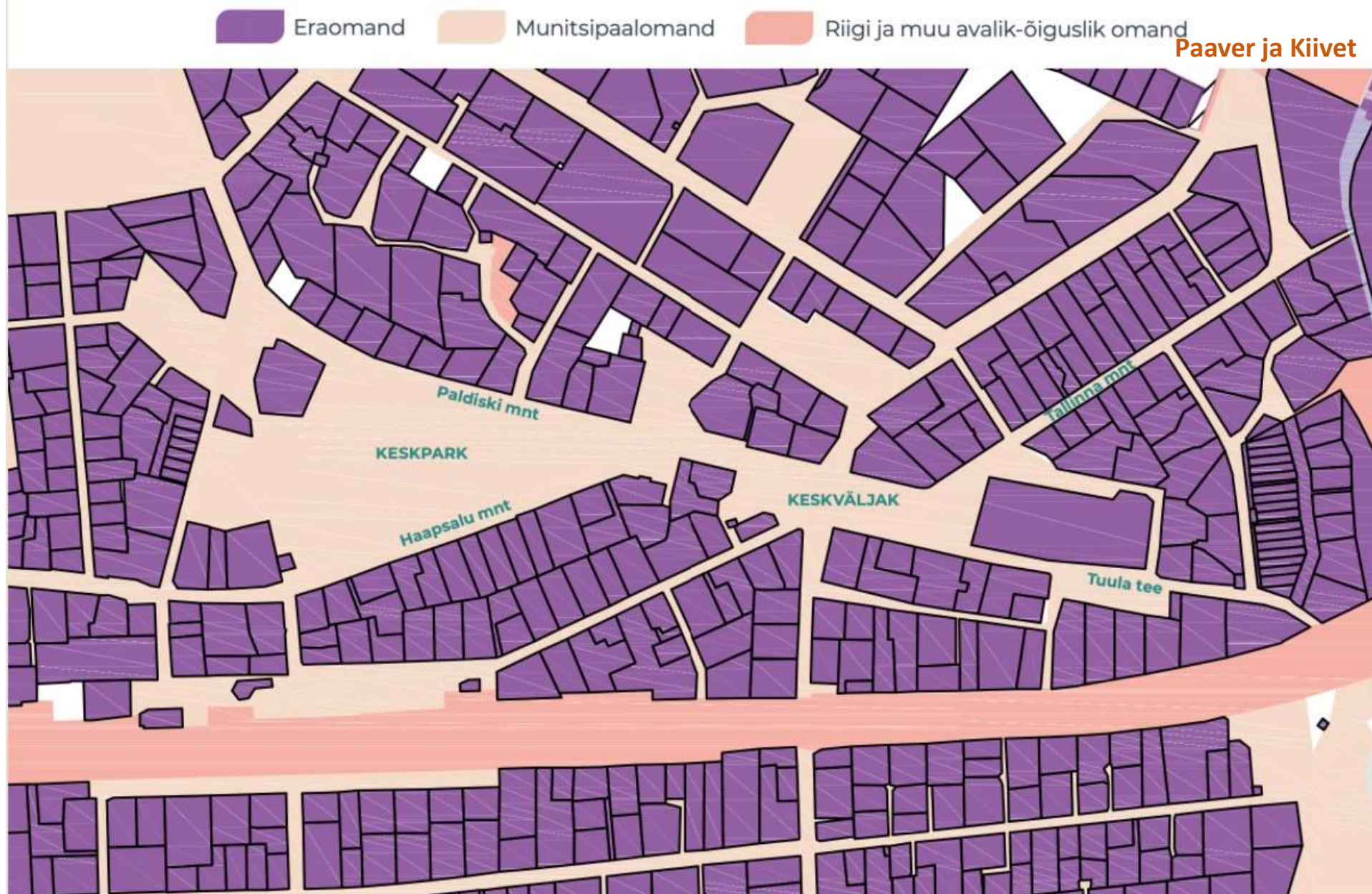
Joonis 1.3.6. Killustatud uus eeslinnaasustus: Rae ja Raasiku valla detailplaneeringu alad alates 1999. aastast

Roose

Allikas: Maa-ameti planeeringute rakendus 2018.

Joonis 2.1.1. Keila linna omandistruktuuri kaart (üldplaneeringu lähtematerjal)

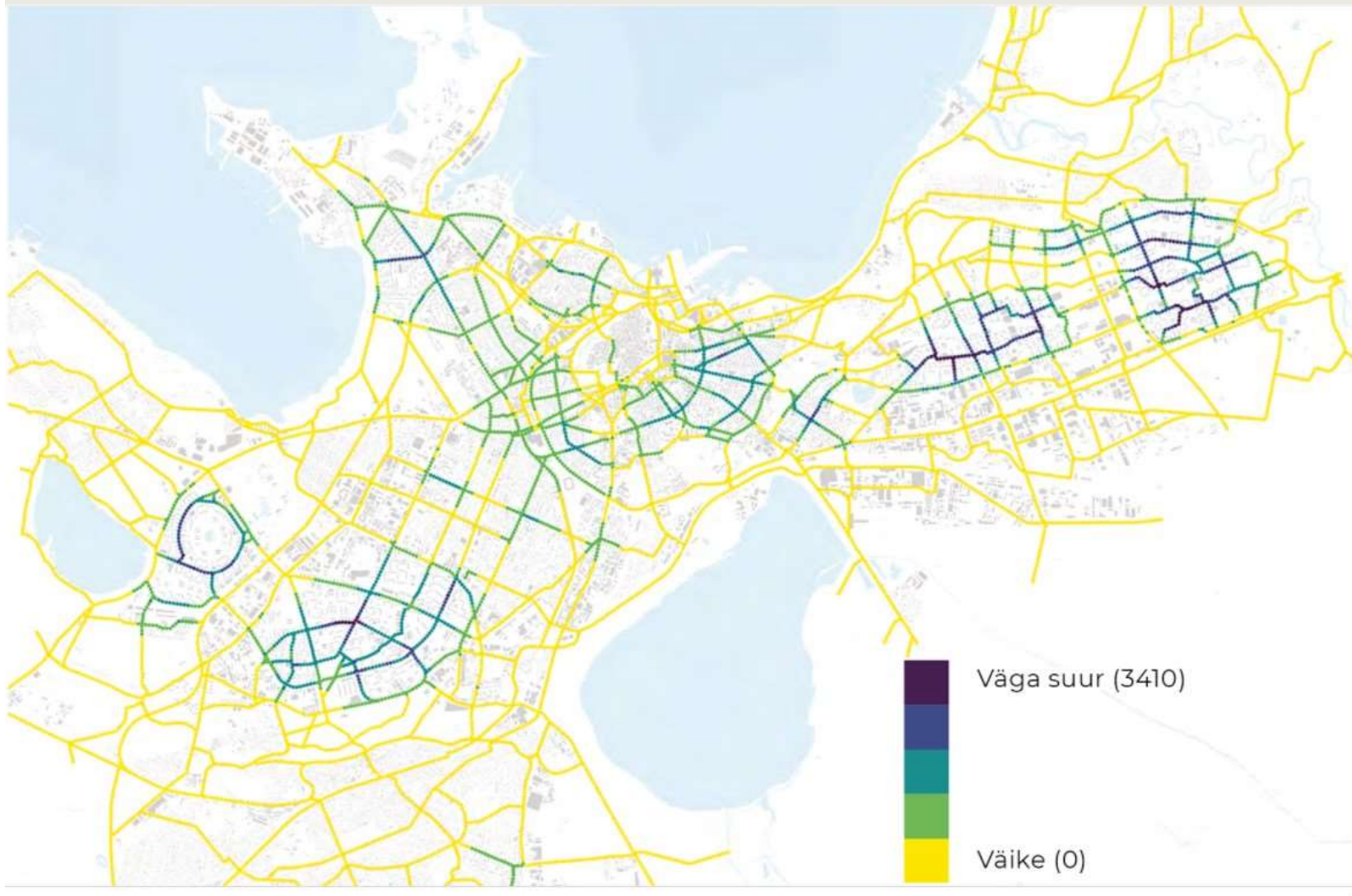
Joonis 2.3.3. Reidi tee. Vasakul K-Projekti projekteeritud tänavakoridor, paremal ruumiekspertide ettepanek

Kljavin, Pirrus, Kurik ja Pastak

**LÄTAK – legaalne ähvardamine, et takistada avalikkuse kaasamist.
Kaasamisväsimus.**

Joonis 2.4.2. Tallinna rattateede põhivõrgu potentsiaal elukohtadest lähtuvalt.

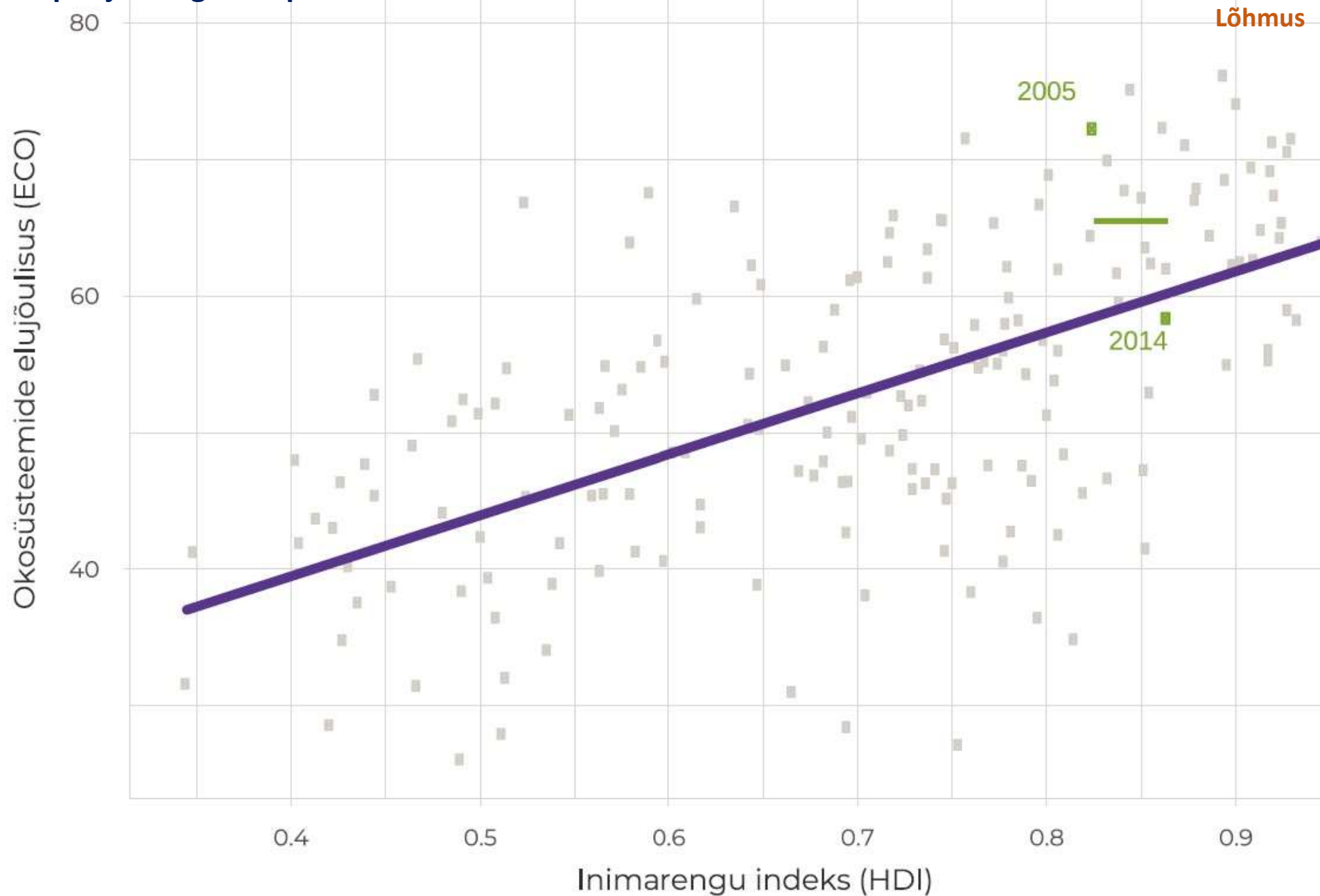
Puusepp
ja Kalvo

Suurandmestikku ei ole võimalik täies ulatuses talletada ning andmete kasutamine on keerulisem kui tavaandmetel.“
Koostatud ruumianalüüside ja tehtud otsuste vahelised seosed on harva tuvastatavad.

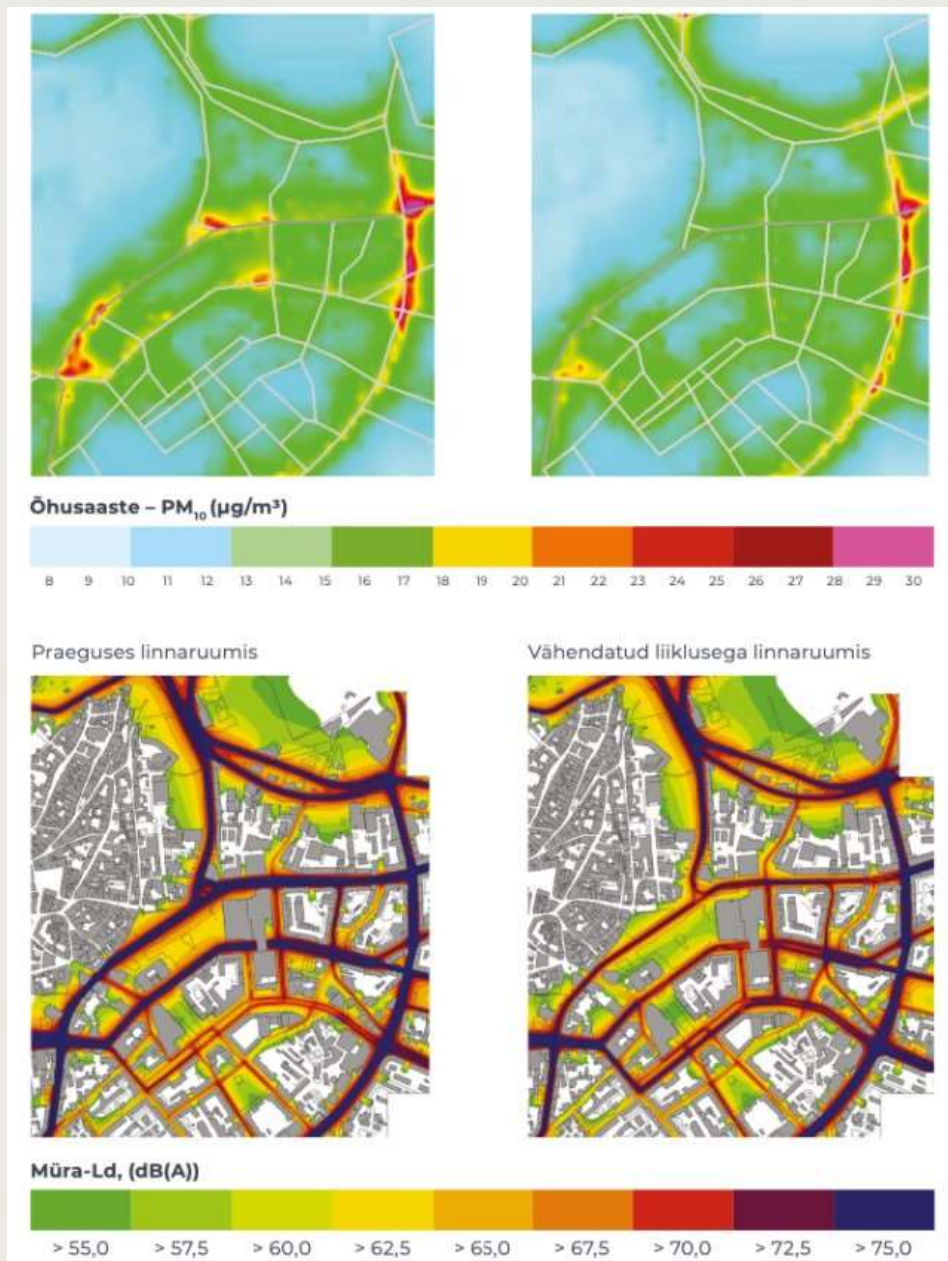
**Ehituspäränd ja loodusalad kultuuri
osana tugevdavad Eesti inimeste
keskkonnasuhet ja kodutunnet.**

Joonis 3.0.1. Inimarengu indeksi ja ökosüsteemide elujõulisuse indeksi seos 179 riigi põhjal ning Eesti positsiooni muutus 2005–2014

Joonis 3.2.3. Tallinna kesklinna peenosakeste (PM10) aasta keskmine sisaldus ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) ja müratase (dB(A)) päeval (Ld 7.00–23.00)

Orru, K, Lang, M. ja Orru. H.

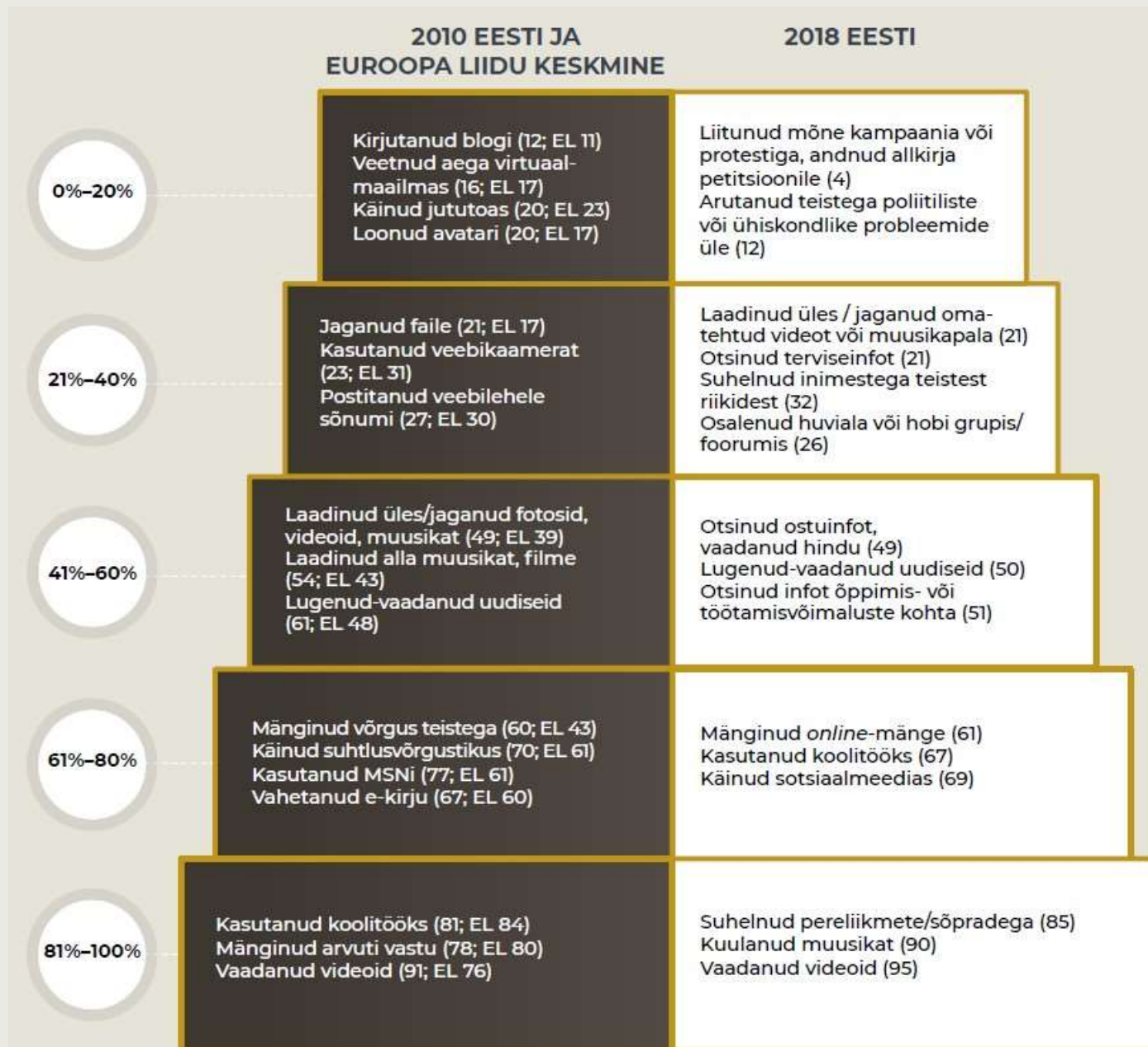

**Avalik arutelu loob parema
elukeskkonna ja püüdleb ühismeelele.**

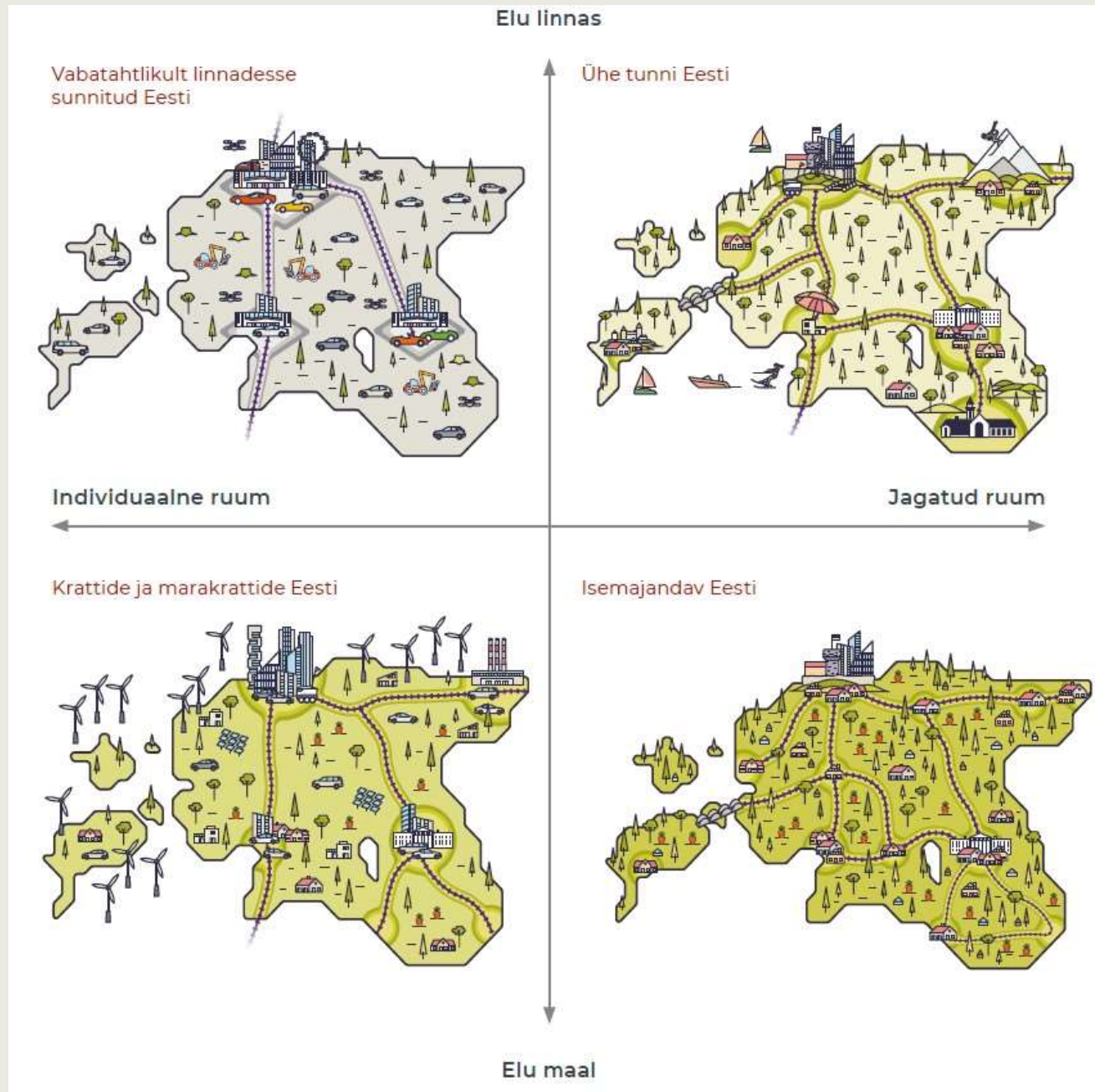
Joonis 4.2.2. Internetivõimaluste redel. Küsimus ankeedis: Kui sageli sa oled viimase kuu (30 päeva) jooksul teinud internetis järgmisi asju? Alus: kõik lapsed (N = 1020).

Kalmus ja Siibak

Joonis 5.5. Eesti 2050 elukeskkonna stsenaariumid asustusstruktuuri ja avaliku ruumi teljel

Krišakov ja Kaevats

Allikakriitika ja tabud – kui vaba on sõna

- Temaatiline tervik, tasakaal ja seosed: maakasutusest arvamusplatsini
- Koroonaeelne maailm ju?!
- Rail Baltic ja Helsinki tunnel
- Maalaste ja maaelu stigmatiseerimise stigmatiseerimine /halvustamine ja häbimärgistamine²
- Linnriigistumise analüüs ehk Tallinna roll
- 'Kliimastumine'

Poliitikasoovitused

- Eesti vajab linnapoliitikat, mis lähtub piiriülesest linnapiirkondadest.
- Eesti vajab kaht haldusmudelit – üht suurlinnastumise, teist kahanemise puhuks.
- Rohealade olemasolu linnatingimustes ning linnaruumi kvaliteedi tõstmine on inimeste tervise seisukohast vältimatult vajalik.
- Arutelukvaliteedi tõstmiseks algatada meediaharidusprogrammid laiemale elanikkonnale.
- Kodanike aruteluoskuste ja kaasamise praktikate arendamisse saab panustada riik usaldusväärsete ametnike ning ekspertide, samuti digiplatvormide näol.

Sisuliselt ja toimetuslikult

- Raamatukunst ja kaarditoimetaja.
 - Kaardimallid
 - Koostada, vormistada ja kirjastada mõlemad - tard- ja kuvakaardid
 - Infograafilised tahvlid
- Avaandmed - kompromissitult.
 - Ühtlasi usalduse ja tõe allikas
- Kolleegium – SA Eesti Koostöö Kogu nõukogu
- Lugejaskond – poliitikud, haritlased, mõttekojad...

Tutvu aruandega: inimareng.ee

Aruannet annab välja

Eesti Koostöö Kogu